

2011-2021

Dorpsbelang Wâlterswâld

Dorpsvisie

In noflik en leefber Wâlterswâld

Wenje, wurkje en ferdivedearje, no en yn de takomst

Foaropwurd

As bestjoer fan Doarpsbelang Wâlterswâld binne we ûnderdiel fan in lange tradysje. Al fanôf 1947 is d'r in bestjoer aktyf. De earste saken op de aginda wiene 'In nije klok foar de tsjerke'(de âlde wie troch de Dútsers meinaam) en 'wenningbou en strjitferljochting''(sommige dingen bliuwe altyd gelyk!) . Yn de rin fan de tiid binne d'r sa hiel wat saken oan de oarder west. De taken fan in Doarpsbelang binne dan ek net sa maklik gear te fetsjen, mar wurde faak sa omskreaun:

1. Fertsjinwurdiger en behertiger fan de belangen fan it doarp,
2. Oansprekpunt foar ynwenners en oerheden en
3. Untwikkeler en inisjatyfnimmer

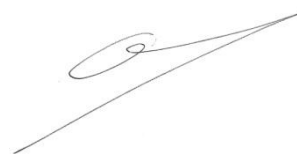
Benammen wêr't it om dat lêste giet, sil in Doarpsbelang in fyzje ha moatte. Wêr lizze foar it doarp de mooglikheden? Wat binne de sterkte punten..., mar ek: wêr is ferlet fan? En net allinnich no, mar ek yn de takomst. In troch de ynwenners droegen fyzje jout rjochting oan belied en is in ynstrumint yn de kommunikaasje mei de oerheden.

De âlde fyzje fan Wâlterswâld wie fan 1999 en hat it nedige opsmiten.. mar wie sa stadichoan oer datum. Nije ûntwikkelingen sa as 'De Centrale As' en 'de krimp op it plattelân' makken it winsklik om de fyzje op 'e nij te besjen. Doarpsbelang hat Marije Reins-Oosterhuis, studint bestjoerskunde oan de Noardlike Hegeskoalle Ljouwert (NHL) frege de âlde fyzje te evaluearjen en in nije fyzje te skriuwen.

It resultaat leit hjir foar jimme... mar foardat it sa fier wie, hawwe der enkêtes west, panelpetearen mei ynwenners út ferskillende leeftydsgroepen en petearen mei de gemeente en oare organisaasjes dy't op dit mêd aktyf binne. Ommers: in fyzje is allinnich wat wurdich at dy droegen wurdt troch de befolking en realistysk is as it giet om de mooglikheden.

Doarpsbelang Wâlterswâld is bliid mei it stik sa't it der no leit. It lit sjen dat minsken graach wenje meie yn Wâlterswâld en dat men ek graach sjocht dat it doarp bliuwt sa as it is. In moai doarp, aktyf, rûmte om te wenjen, te wurkjen en te te ferdivedearjen. Fansels kinne der saken better en binne der bedrigingen: en dêr leit de kommende jierren de útdaging foar doarpsbelang.

Wy betankje by dizze Marije, de begelieding fan de NHL en alle doarpsgenoaten en oaren dy't meiwurke ha oan it meitsjen fan dit stik!

Oege Reitsma út namme fan Doarpsbelang Wâlterswâld

Augustus 2011

Inleiding

Iedereen woont graag in een prettige woonomgeving. Met schone straten, prachtig groen en zonder overlast. Een omgeving waar mensen op een prettige manier contact met elkaar hebben en zich veilig voelen. Niet alleen nu, maar ook nog over tien jaar en voor de generaties die nog komen mogen. Hoe dat in stand te houden? Dat bepalen de inwoners van de woonomgeving zelf en deels met hulp van de overheid. Die kan projecten mogelijk maken en sturing geven door middel van beleid. Maar wat een prettige woonomgeving is, dat bepalen de inwoners. Dorpen kunnen dit beïnvloeden door het opstellen van een dorpsvisie. In een visie kijken de inwoners tien jaar vooruit, hoe willen ze dan kunnen leven en wat moet daarvoor gebeuren en of veranderen?

Wat is nu eigenlijk een dorpsvisie?

Een dorpsvisie is een plan waarin een dorpsbelangenorganisatie aangeeft wat de gewenste ontwikkeling is van de leefbaarheid van het dorp en de naaste omgeving. Bij leefbaarheid gaat het om onderwerpen als; werkgelegenheid, voorzieningen, wonen, woonomgeving, veiligheid, milieu, het imago van het dorp en de waarden en normen binnen een dorpsgemeenschap.

Dorpsvisie zijn in opkomst gekomen in het midden jaren negentig van de vorige eeuw. Ontstaan vanuit de behoefte van de gemeente om van de direct betrokken van een dorp te weten hoe zij hun eigen toekomst zien. Een visie die inpasbaar moet zijn in het gemeentelijke beleid, maar ook ontstaan door de bestuurlijke wens tot meer burgerparticipatie van de

burgers. In de volgende paragraaf wordt het begrip burgerparticipatie nog verder toegelicht.

Burgerparticipatie

In het kader van 'bestuurlijke vernieuwing' krijgt de gedachte dat beleid tot stand moet komen in communicatie over en weer tussen deelnemende partijen steeds meer ruggensteun. Via communicatie over en weer kan er bij het belanghebbenden betrokkenheid en het gevoel invloed te kunnen uitoefenen op het beleid ontstaan. Een mooi uitgangspunt is dat het burgers niet ontbreekt aan ideeën over beleid. De motieven van burgers om te participeren kunnen zeer uiteenlopen (Pröpper en Steekbeek, 1999). Zo kunnen ze willen bijdragen aan de oplossing van een maatschappelijk probleem of hun eigen belang behartigen. Ze kunnen een onderdeel van het beleid willen ondersteunen of juist tegenhouden. Ze kunnen steun zoeken voor een maatschappelijk probleem dat zij zelf willen aanpakken.

Al met al zou een betere betrokkenheid van de burger kunnen bijdragen aan een vervolmaking van de (lokale) democratie. Het zou de acceptatiegraad van het optreden van het gemeentebestuur kunnen verhogen en uiteindelijk zou het zelfs kunnen zorgen voor een verbetering van de kwaliteit van het beleid. De betrokkenheid van de burger heeft daarenboven een preventieve functie in de rechts- en belangenbescherming van de burger. De dorpsvisie is vooral ontstaan uit de wens van de burger om te participeren. Het behartigen van de

belangen van het dorp. De belangen van een dorp raken sneller buiten het zichtveld van de bestuurders.

Wâlterswâld

Wâlterswâld is een dorp in de Noordoost hoek van Friesland en valt onder de gemeente Dantumadiel. De gemeente telt 19.306 inwoners (31 december 2010, bron: CBS). Dantumadiel bestaat uit 11 kernen, gemeten naar inwoners aantal is de grootste woonkern Damwâld, Wâlterswâld neemt de 6de plaats in (1070 inwoners). Het dorp ligt in de streek de Friese Wouden.

Wâlterswâld is een 'apart' dorp, het bestaat uit twee delen Noord en Zuid Wâlterswâld. Het is een lintdorp en heeft in tegenstelling tot veel dorpen geen dorpsplein of dorpskern. Wâlterswâld heeft een rijk kerk- en verenigingsleven, telt twee basisscholen en een dorps huis, dit wordt gedeeld met de buurkern Driezum.

De nieuwe dorpsvisie van Wâlterswâld

Laat het dorp, het dorp blijven. Dat is in één korte zin waar de dorpsvisie van Wâlterswâld voor staat. De afgelopen 10 jaar heeft het bestuur van dorpsbelang Wâlterswâld en de inwoners meer vorm en inhoud aan hun dorp Wâlterswâld gegeven. Mede dank zij deze inspanning voelen de meeste inwoners zich heel erg thuis en veilig in hun dorp. Een heel belangrijk gegeven.

De huidige leefbaarheid vasthouden en waar mogelijk nog meer verbeteren, dat is wat het dorpsbelang bestuur en de inwoners belangrijk vinden voor hun woonomgeving.

Deze visie is niet zomaar tot stand gekomen. Aan het evalueren van de vorige visie van Wâlterswâld en het opstellen van deze nieuwe visie ligt een afstudeeronderzoek via de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (Thorbecke Academie) ten grondslag. De ideeën en verbeteringen zijn aangedragen door de eigen inwoners van Wâlterswâld via een drietal doelgroep interviews en twee schriftelijke enquêtes.

Wat leefbaarheid inhoudt voor de inwoners van Wâlterswâld en hoe dit vast te houden, dat is lezen in deze nieuwe dorpsvisie van Wâlterswâld 2011-2021.

Leeswijzer

De gemeenteprogrammapunten vormen de hoofdstukken van deze visie. Op deze manier is de visie duidelijk te koppelen aan de programmapunten van de gemeente Dantumadiel. De titel van hoofdstuk vijf is echter uitgebreid met 'recreatie' aangezien dit uitvoerig aan bod komt.

De hoofdstukken zijn:

1. Verbeteren en vernieuwen
2. Leven lang leren
3. Met elkaar voor elkaar
4. Veiligheid voorop
5. Ondernemen en recreatie in Dantumadiel
6. Ruimte om te leven
7. Duurzame gemeente

1. Verbeteren en vernieuwen

In het gemeentelijk programma Verbeteren en vernieuwen beschrijft de gemeente vooral haar wens uit om gemeentelijke diensten en producten aan te laten sluiten op de behoefte van de inwoners. De gemeente wil ook de inwoners blijven betrekken bij het voorbereiden, bepalen, uitvoeren en evalueren van beleid.

Dorpsbestuur Wâlterswâld is tevreden met de relatie die zij heeft met de gemeente. De komst van de dorpencoördinator wordt als zeer prettig ervaren. Eén aanspreekpunt maakt het contact met de gemeente heel eenvoudig. Het dorpsbestuur spreekt dan ook de wens uit deze functie te laten bestaan.

In het recente verleden is het dorpsbestuur vanuit de gemeente bij een aantal projecten betrokken. Daar waar het om praktische zaken gaat loopt de samenwerking erg goed. Een punt van verbetering is de samenwerking op het daadwerkelijke invoeren en ontwikkelen van beleid, daarin ervaart het bestuur dat de gemeente minder luistert naar de wensen en aanbevelingen van het bestuur.

Dorpsbestuur vertrouwt erop dat de ingeslagen weg wordt voortgezet, maar vooral dat ze meer betrokken worden bij de bepaling en uitvoering van het beleid.

Eind juni 2011 heeft de gemeente bekend gemaakt in het najaar van 2011 met o.a. dorpsbelang Wâlterswâld te gaan overleggen over de toekomst van de gemeente Dantumadiel. In 2007 heeft de gemeente al eens plannen gepresenteerd om te willen fuseren met Dongeradeel. Dit

ging de beide gemeenteraden toe echter nog te snel. Ver gaande samenwerking of een fusie met een buurgemeente heeft een grote invloed. Het bestuur van dorpsbelang en de inwoners van Wâlterswâld hebben nu nog geen goed beeld van de plannen. Het bestuur vertrouwt op een open en duidelijke voorlichting/discussie met gemeente over dit onderwerp.

Doelstellingen:

- behoud dorpencoördinator
- voortzetting van de goede samenwerking
- meer betrokken worden bij bepaling en uitvoering van (nieuw)beleid

2. Leven lang leren

Het programma dat de scholing, jeugdzorg en cultuur beschrijft. Wâlterswâld heeft twee basisscholen, De Wynroas en CNS, door de afname van jeugd in Wâlterswâld zullen beide scholen geconfronteerd worden met een lager leerlingenaantal en daarmee mogelijke financiële uitdagingen. De inwoners van Wâlterswâld ervaren het hebben van basisscholen als zeer waardevol voor het dorpsleven. Scholen in het dorp zorgen ervoor dat inwoners in het dorp willen blijven wonen. Het is een ontmoetingsplek voor ouders en kinderen.

Indien de scholen door een krimpend aantal leerlingen voor sluiting zouden komen te staan dan moet de gemeente, in samenwerking met de schoolbesturen en het bestuur van dorpsbelang, alle mogelijke opties tot behoud van de scholen voor Wâlterswâld onderzoeken.

Het verenigingsleven in Wâlterswâld is rijk te noemen. Er is een grote diversiteit aan verenigingen en voor alle doelgroepen geschikt. Het gemeentebestuur ondersteunt het behoud en erkent het nut van verenigingen voor haar dorpen. Het bestuur spreekt het vertrouwen uit dat de gemeente het de verenigingen niet onnodig lastig maakt in haar voortbestaan en indien nodig ondersteunt in het voortbestaan van een vereniging. Het verenigingsleven bepaalt voor een belangrijk deel de leefbaarheid in Wâlterswâld.

Doelstellingen:

- behoud van basisscholen voor Wâlterswâld
- ondersteuning tot behoud van het verenigingsleven

3. Met elkaar voor elkaar

In dit programmapunt komt het welzijn van de burgers binnen Dantumadiel aan bod. De gemeente beoogt een samenleving waarin iedereen mee kan doen, daar willen ze samen met de burgers aan werken.

Dorpshuis

Een belangrijk onderdeel daarin vinden zij dat de inwoners een plek geboden wordt om elkaar te ontmoeten. Wâlterswâld heeft deze, de Nije Warf, het dorpshuis welke gedeeld wordt met de buurkern Driezum. Het biedt onderdak aan diverse verenigingen en biedt vergaderruimten voor besturen. De inwoners van Wâlterswâld vinden het behoud van de Nije Warf ook erg belangrijk voor het dorp, het vormt een centrale ontmoetingsplek voor de inwoners.

Ouderenondersteuning

Ook zien de bewoners nog mogelijkheden om deze centrale plek verder te benutten. De Nije Warf zou onderdak kunnen bieden aan een ouderensteunpunt voor senioren. Een steunpunt waar een professionele zorgaanbieder op een ongedwongen manier met senioren kan praten en waar mogelijk hulp kan aanbieden. Een vorm van seniorensoos, waar senioren op een ongedwongen met elkaar tijd kunnen doorbrengen, maar waar ook iemand is die de oren en ogen open heeft voor de senioren. Dit sluit nauw aan op de concrete doelstelling genoemd onder punt 3.2 van het programma nl.: 'Met externe partners worden per dorp zorgarrangementen (een gecombineerd aanbod van wonen, zorg, en welzijnsbehoefte) ontwikkeld passend bij de behoefte en de schaal van het dorp.'

Doelstellingen:

- ouderensteunpunt in de Nije Warf
- Nije Warf behouden als dorpshuis

4. Veiligheid voorop

Het programmapunt waarin de veilige woon- en leefomgeving centraal staat.

Binnen Wâlterswâld zijn een aantal punten daarvan voor verbetering vatbaar. Uit de gehouden enquête onder de inwoners van Wâlterswâld komt duidelijk naar voren dat zij zich zowel overdag als 's avonds heel veilig voelen in het dorp. Voor de komende 10 jaar worden hierin geen veranderingen verwacht die extra aandacht vraagt.

Verkeer

Het verkeer, en dan vooral de gereden snelheid, wordt wel als aandachtspunt genoemd. Vooral een deel van de eigen bevolking rijdt onverantwoord hard door het dorp. Het elkaar hierop aanspreken geeft niet het gewenste effect, vaak het tegenovergestelde. Daarnaast is het parkeerprobleem bij de scholen ook nog steeds een punt van aandacht. Tijdens het in- en uitgaan van de scholen ontstaan vaak gevaarlijke situaties. Er moet nader onderzoek komen naar de mogelijkheid tot aanpassing van de wegen zodat de snelheid eruit gaat, maar wel met aandacht voor het werkverkeer.

Centrale As

In deze dorpsvisie wordt door het bestuur ervan uitgegaan dat de Centrale As er komt en het stuit in het dorp op relatief weinig verzet. Wel voorziet het bestuur een toename van sluipverkeer vanuit de omliggende dorpen die vooral de Broekloane extra zal gaan belasten.

N.a.v. de komst van de Centrale As zijn er al afspraken gemaakt tussen het bestuur en de gemeente aangaande mogelijke overlast en hierop te nemen maatregelen. Het bestuur houdt de gemeente indien nodig aan deze gemaakte afspraken.

Overlast jeugd

Na afloop van een avondje stappen, het dorpsfeest en andere evenementen wil de jeugd uit het dorp en de omliggende dorpen nog wel eens zorgen voor overlast in de vorm van vernielingen. Inmiddels is gebleken dat als de politie na afloop zichtbaar in de beurt blijft de overlast duidelijk afneemt of geheel niet voorkomt. Dorpsbelang ziet graag dat de politie in het weekend en na evenementen vaker 's nachts zichtbaar is.

Doelstellingen:

- aanpak van onveilige situaties rondom scholen
- meer politiecontrole in het weekend en na dorpsfeesten
- aanpak van mogelijk toename van sluipverkeer door komst Centrale As

Aandachtspunt:

- aanpak te hard rijden

5. Ondernemen en recreatie in Dantumadiel

Het programma dat gaat over de wil van de gemeente Dantumadiel om de bedrijvigheid te bevorderen en het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Tevens valt recreatie en toerisme onder dit programmapunt het wordt gezien als een kans voor de gemeente . Het is een groene omgeving met veel diversiteit.

Werkgelegenheid

Bedrijven zowel groot als klein zorgen voor directe en indirecte werkgelegenheid. Dit is van invloed op het dorp. Als er geen werkgelegenheid is in directe omgeving dan zullen inwoners uiteindelijk besluiten te verhuizen uit Wâlterswâld. Het bestuur realiseert zich dat zij geen invloed heeft op het vestigen van bedrijven in het dorp.

Het feit dat een aantal grote(re) ondernemingen uit de directe omgeving zijn vertrokken heeft zijn weerslag op Wâlterswâld. Er zijn inwoners vertrokken om die reden en ook voor de jongeren is het reden om zich in directe toekomst niet meer te willen vestigen in het dorp, daarbij speelt het huidige woningaanbod ook parten. Zie hiervoor ook hoofdstuk 6.

Werken aan huis

Door het Internet en de nieuwe media zijn kleine bedrijven aan huis steeds meer in opkomst. In het bestemmingsplan van Wâlterswâld moet de mogelijkheid blijven bestaan dat kleine ondernemers of ZZP'ers zich kunnen vestigen. De gemeente moet een gunstig vestigingsbeleid hebben voor deze kleinere ondernemingen. Dit maakt het dorp levendig en bedrijvig en dat willen de inwoners graag in Wâlterswâld.

Recreatie & Toerisme

Wâlterswâld ligt in de Friese Wouden, een aantrekkelijk toeristisch gebied. Zowel voor de recreant van binnen als buiten Friesland. Echter maar weinig recreanten weten dit stukje te vinden. Wâlterswâld maakt deel uit van een fietsknooppunt. Op dit ogenblik heeft Wâlterswâld niet genoeg te bieden om de recreant iets langer vast te houden. Men kan nergens even zitten om uit te rusten of een versnapering gebruiken.

In het kader van recreatie en toerisme ziet Dorpsbelang een groot aantal kansen.

- meer ruiters-, fiets- en wandelpaden
- meer zitplaatsen
- terrasvoorziening

Wandelpaden

Het aanbod en uitbreiding van de wandelpaden de afgelopen wordt als zeer prettig ervaren. Een uitbreiding is zeer wenselijk, gedacht wordt aan Koailoane-Dokkumerloane en het verlengen van de Tjeerd Foekesloane. Dit is ook beschreven in de Start Nota Gebiedsontwikkeling van het Projectbureau Centrale As. Het hernieuwde initiatief van LLD (Lagere Lasten Dantumadiel) om de Halepaden in ere te herstellen wordt van harte ondersteund. Dorpsbelang ziet dit als een grote en snel realiseerbare aanvulling op de huidige wandelpaden.

Recreatieplekken

Bij de Bakkershoek is nu een mooie zitplek gecreëerd. Maar de inwoners geven aan dat er meer behoefte is aan dit soort plekken in het dorp.

Daarnaast is het een waardevolle aanvulling voor bijvoorbeeld fietsers, zij kunnen dan even uitrusten en genieten van het uitzicht, maar bovenal voor de eigen inwoners die een ommetje maken. Daarbij vergroot dit het sociale contact tussen de inwoners. Als men ergens kan zitten, sluit een ander zich daar gemakkelijk even bij aan.

Dorpsplein

Wâlterswâld is een lintdorp en bestaat ook nog eens uit twee delen, Noord en Zuid Wâlterswâld. Dit maakt dat Wâlterswâld in tegenstelling tot vele dorpen geen dorpskern en een daarbij behorend dorpsplein heeft, een hart binnen het dorp. Het is niet dat de inwoners dit direct missen, het is historisch zo ontstaan, maar uit de wensen van de inwoners is dit wel op te maken. Een centrale ontmoetingsplek is een verrijking voor het dorp. Het sluit nauw aan bij de gewenste extra recreatieplekken.

Terrasvoorziening

Een terrasvoorziening bij de Nije Warf wordt ook als een waardevolle aanvulling gezien. Dit biedt voor zowel de recreant als de inwoners de mogelijkheid om na of tijdens het recreëren even uit te rusten. De recreant blijft langer in het dorp en versterkt daarmee de economie van het dorp.

Evenemententerrein

In de vorige visie is de wens uitgesproken voor de komst van een evenemententerrein, direct naast de Nije Warf. Dit terrein moest niet alleen geschikt zijn voor b.v. het dorpsfeest, maar moest de centrale ontmoetingsplek van het dorp zijn. Waar ook een skatebaan, crossbaan, in de winter de ijsbaan kon komen, een plek om te zitten en een kleine horecagelegenheid. Dit alles is het afgelopen decennium niet gerealiseerd i.v.m. eigendomsrecht van het gewenste stukje grond. Gezien de eerder beschreven punten in de huidige visie (recreatieplek, dorpsplein en terrasvoorziening) leeft dit nog steeds erg onder de inwoners van Wâlterswâld.

Evenementen

Wâlterswâld organiseert samen met Driezum en Dantumawoude twee grote evenementen, de Paardendagen en de Kennedymars, twee evenementen met een landelijke uitstraling. Evenementen die zeer succesvol zijn, waar liefhebbers op af komen en die breed gedragen worden in het dorp.

Aan deze evenementen moet d.m.v. marketing nog meer bekendheid worden gegeven. In combinatie met b.v. een arrangement moeten toeristen langer gebonden worden aan de regio, waardoor het toerisme versterkt kan worden.

Wâlterswâld wil deze evenementen ook in de toekomst blijven behouden en vertrouwt ook hier op een blijvende goede samenwerking met de gemeente .

Doelstellingen:

- uitbreiding van de wandelpaden, o.a. Halepaden project
- uitbreiding van fietspaden
- uitbreiding van ruiterspaden
- gunstig ondernemersklimaat creëren voor kleine ondernemers / ZZP-ers
- terrasvoorziening bij de Nije Warf
- nog meer bekendheid geven aan de fiets- en wandelmogelijkheden in en de directe omgeving van Wâlterswâld
- plaatsen van meer bankjes op mooie locaties
- behoud van de evenementen
- creëren dorpsplein

6. Ruimte om te leven

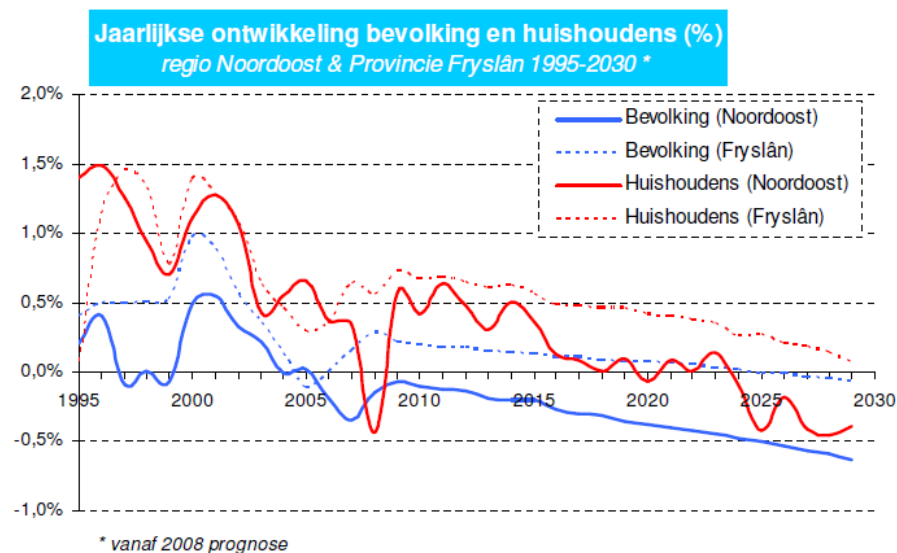
Het programma onderdeel dat gaat over het werken aan een ruimte om in te leven en te wonen.

Wâlterswâld wordt ervaren als een heel prettig dorp om in te mogen wonen. Zoals door veel inwoners werd gezegd: 'it moaiste plakje op ierde!' Heel veel groen en samenhang. Er heerst een waar dorpsgevoel, een prettige sociale controle. Men heeft oog voor elkaar en waar nodig helpt men elkaar. Dit gevoel willen de inwoners zeer graag behouden. Maar ondanks deze voordelen wordt de regio en daarmee ook Wâlterswâld geconfronteerd met een verwachte krimp van de bevolking.

Krimp

Voor de periode 2009-2030 verwacht de provincie Fryslân een krimp van de Friese bevolking, zie tabel 6.1. De huidige verwachtingen zijn dat de krimp al kan gaan inzetten vanaf 2017. Dit is uiteraard onderhevig aan een aantal demografische ontwikkelingen. Gemiddeld krijgen de Friese vrouwen meer kinderen (1,9)¹ dan landelijk (1,7) dit maakt dat de krimp anders verloopt. Vooral de Noordoost hoek van de provincie wordt getroffen door de krimp tot 2030.

De regio Noordoost bestaat uit de gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradiel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel.

Tabel 6.1 Jaarlijkse ontwikkeling bevolking en huishouden. Bron: Provincie Fryslân

Voor de regio Noordoost zijn de volgende verwachtingen:

- het inwonertal in de regio neemt sinds 2005 af en zal naar verwachting komende jaren steeds verder krimpen (afname is nu 0,1% per jaar en dit loopt op naar een afnamen van 0,7% in 2030 per jaar). De bevolkingsontwikkeling verloopt naar verwachting in deze regio geheel anders als in de provincie, die verwacht nog een groei tot 2025.
- Binnen de regio wordt de meeste bevolkingskrimp verwacht in de Dantumadiel, Ferwerderadiel en Achtkarspelen.
- Binnen de gemeenten zijn het vooral de kleinste kernen en de wat grotere dorpen die als eerste te maken zullen krijgen met een structurele krimp.
- In Dantumadiel wordt al een krimp verwacht vanaf 2015, voor de overige gemeenten vanaf 2020.

¹ Gegevens CBS

- Jongeren (15-35 jaar) trekken bovengemiddeld vaak weg uit deze regio, vooral Groningen, Leeuwarden en Smallingerland zullen hiervan profiteren.

- De beroepsbevolking zal hierdoor in de regio in 2030 naar verwachting met 19% dalen. Deze daling is veel groter dan het Friese gemiddelde van 8%. Dit komt door de relatief grote bevolkingsdaling in de belangrijke beroepsbevolkingsgroep van de leeftijd 25-54 jarigen.

-De regio Noordoost kent de meeste werkgelegenheid in de sectoren industrie, bouw, handel en gezondheidszorg. In vergelijking met de totale Friese werkgelegenheidsstructuur valt het relatief grotere aandeel in de landbouw, industrie en de bouw op. Het aandeel banen binnen de zakelijke dienstverlening is verhoudingsgewijs wat minder groot.

- de werkgelegenheid zal in Fryslân naar verwachting het meest gaan groeien in de gezondheidszorg en zakelijke dienstverlening, terwijl juist de sectoren industrie, landbouw en financiële instellingen verder zullen krimpen.

Dit maakt het voor de regio ook zo lastig. De beroepsbevolkingsgroep trekt weg uit de regio, mede omdat er geen werk is en doordat er geen werk is, zullen nieuwe mensen zich ook niet makkelijk in deze regio gaan vestigen. De vraag is of een Centrale As verbinding juist een bijdrage kan zijn voor de regio. Mensen die werken in Leeuwarden, Smallingerland en Groningen kunnen door deze nieuwe weg juist sneller in deze plaatsen zijn. Landelijk wonen en werken in de stad of zoekt de groep van 15-35 jarige juist de stad op voor haar voorzieningen?

Wâlterswâld

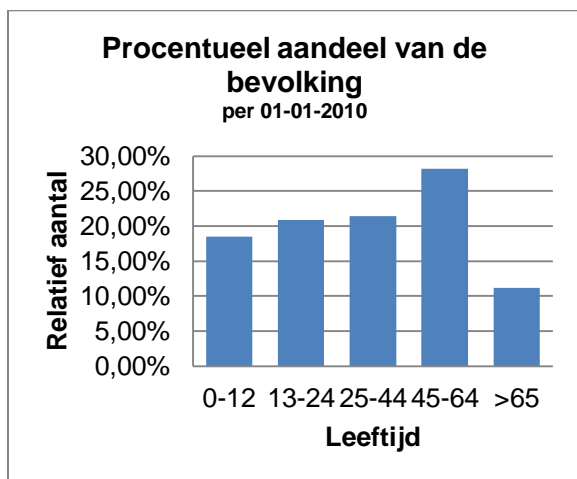
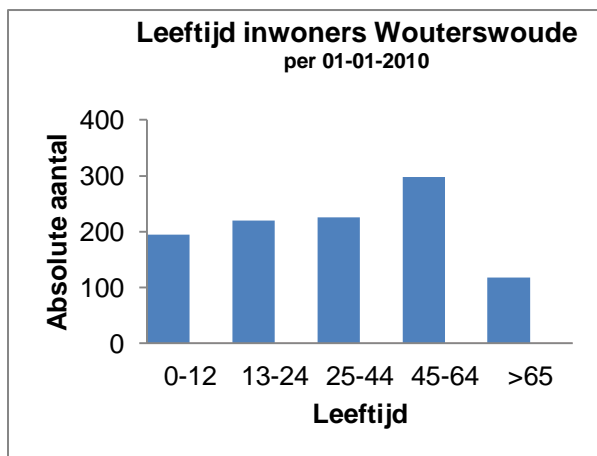
Wâlterswâld zal dus volgens de provinciale gegevens geconfronteerd worden met een krimp. Uit de bevolkingsgegevens van de gemeente Dantumadiel blijkt echter dat het bewonersaantal van Wâlterswâld zeer stabiel verloopt, zie tabel 6.2.

Dorpsgebied	1987	1990	1995	2000	2005	2010
Gemeente Dantumadiel	19184	19269	19642	19838	19679	19285
Wâlterswâld	1004	1015	1031	1098	1108	1057

Tabel 6.2 Inwonersaantal Gemeente Dantumadiel en Wâlterswâld 1999-2010

Ten opzichte van 1987 is de gemeente Dantumadiel gegroeid met 0,5 % bewoners in 2010. Wâlterswâld heeft een groei doorgemaakt van 5,01% in dezelfde periode. Maar de laatste jaren zakt het inwonersaantal weer. In de periode 2005-2010 is er een daling van 4,6%. Opvallend is wel dat de bevolkingsopbouw van Wâlterswâld relatief jong is. Per 01 januari 2010 valt 39,3% van de bevolking van Wâlterswâld in de leeftijdscategorie tot 24 jaar, zie grafiek 6.1. Rapporten van de provincie Fryslân voorspellen dat deze groep mogelijk wijs zal vertrekken naar de grotere steden zoals Leeuwarden, Smallingerland en Groningen om te studeren en te werken. De huidige groep van 13-24 jarige zal over 10 jaar in een levensfase zijn dat zij kinderen krijgen. Als zij tegen die tijd Wâlterswâld hebben verlaten, heeft dat direct gevolgen op de leefbaarheid van Wâlterswâld. Daarnaast zullen tussen 2010 en 2020 nog eens 126 inwoners de leeftijd van 65 hebben bereikt. Mocht het scenario van de provincie uitkomen dat zal Wâlterswâld sterk vergrijzen en is de vraag hoe zij jonge gezinnen kunnen vasthouden.

Grafiek 6.1 inwonersaantal absoluut en relatief. Ontleend aan gegevens van de gemeente Dantumadiel

De jongeren (2011: tot 25 jaar oud) in Wâlterswâld geven aan dat zij hoogst waarschijnlijk na het afronden van middelbare school of vervolgstudie Wâlterswâld zullen verlaten. Zij geven hiervoor meerdere redenen aan; ze missen de (sociale) voorzieningen, hun werkplek zal naar alle waarschijnlijkheid niet in een directe straal zijn van het dorp en er zijn geen betaalbare starterswoningen of huurwoningen te krijgen. Vooral het laatste punt weegt zwaar.

Dorpsbelang verwacht dat met de komst van de Centrale As steden als Drachten, Leeuwarden en Groningen juist veel makkelijk bereikbaar worden. Woon-werkverkeer is dan zeer goed te doen. Werken in de stad en wonen in een landelijk gebied. Ook het gemis van (sociale) voorzieningen moet gezien worden in de context van jongeren. Zij moeten nu alles per (brom)fiets doen, zodra zij werken zullen de meeste waarschijnlijk een auto bezitten en dan zijn afstanden relatief gezien veel kleiner. Het woningprobleem wordt ook door dorpsbelang als belangrijkste argument gezien.

Woningbouw en geregisseerde krimp

Het bestuur ervaart een geregisseerde krimp van inwoners in Wâlterswâld. Al sinds 2005 wordt Wâlterswâld betrokken bij woningbouw besprekingen. In 2006 is er een onderzoek onder de eigen inwoners geweest die duidelijk uitwees dat zestien huishoudens graag wilden bouwen in het dorp. Door de gemeente is hier om verschillende redenen nooit gehoor aan gegeven.

Betaalbare (starters)woningen zijn niet te vinden in Wâlterswâld. Het huidige gemeentelijke beleid bepaalt dat er nauwelijks tot geen nieuwbouwkavels vrij komen in Wâlterswâld er zijn drie andere groeikernen aangewezen (Damwâld, Feanwâlden en De Westereen) .

De grond die al vrij komt is alleen bestemd voor woningbouw in het duurdere segment. Daarnaast zijn de woningen die te koop komen ook voornamelijk in dit zelfde segment. De woningmarkt om door te stromen zit hiermee op slot. Het wordt hierdoor onmogelijk gemaakt voor jongeren om zich te vestigen in het (eigen) dorp. De gemeente creëert dus zelf deels de krimp van het dorp.

Ook moet het mogelijk zijn voor kleine ondernemers / ZZP-ers om een onderneming aan huis te starten. Dit moet worden opgenomen in het bestemmingsplan. Ondernemingen aan huis vormen de toekomst mede door het Internet en de nieuwe media.

Seniorenwoningen

Voor de huurwoningen voor senioren zijn toe aan een renovatie. Veel van de huizen worden nu bewoond door jongeren aangezien ze niet meer aan de huidige maatstaven voldoen. De seniorenwoningen moeten worden aangepast naar de huidige standaard zodat senioren langer in hun woningen kunnen blijven wonen eventueel met ondersteuning van de thuiszorg. Veel van de senioren wonen al heel lang in het dorp en zouden het liever niet verlaten. Het zou een grote aanwinst zijn als er een paar seniorenwoningen bij worden gebouwd of het huidige aanbod volledig gerenoveerd wordt.

Voorzieningen

Al bijna twee decennia zijn de meeste (winkel) voorzieningen vertrokken of gestopt in Wâlterswâld. Door een groot deel van de inwoners wordt dit ook niet gemist, Damwâld en Dokkum liggen op nog geen 5 kilometer afstand. Door een deel van de inwoners wordt wel een winkel voor de dagelijkse eerste levensbehoefte gemist.

Het bestuur (h)erkent de wens van deze groep inwoners, maar is zich ervan bewust dat een winkel een commercieel bedrijf is en daarmee levensvatbaar moet zijn binnen het dorp. Het bestuur laat dit dan ook geheel aan een ondernemer over.

Doelstellingen:

- mogelijkheid tot bouwen van starterswoningen
- uitbreiding seniorenwoningen of verbouw naar moderne maatstaven van het huidige aanbod seniorenwoningen
- mogelijkheid van bouwen van woningen met praktijk of werkruimte voor startende ondernemers / ZZP-ers.

7. Duurzame gemeente

Het 'groene' programmapunt van de gemeente en met groen wordt bedoeld op de kwaliteit van bodem, water, lucht en natuur. Ook het programmapunt dat gaat de handhaving daarvan.

De inwoners van Wâlterswâld zijn heel tevreden over het groen in hun woonomgeving. Het maakt dat zij hier ook wonen en dat ook vooral willen blijven doen. Vele dragen hun steentje bij in het gescheiden aanbieden van hun afval.

Op het punt van handhaving kan de gemeente wel scherper controleren. Het komt met een enige regelmaat voor dat inwoners vooral hun groenafval ergens achteraf storten. Voorstel is om een keer vaker het snoeiafval op te halen en grotere (240 liter) groencontainers te verzorgen. De percelen in Wâlterswâld zijn gemiddeld groter als in de stad, maar toch heeft iedereen een kleine container. Een grote groen container zou hierin kunnen bijdragen.

Voorgestelde bijdragen vanuit de gemeente die een ieder kan doen aan het milieu worden met belangstelling door het dorpsbestuur bekeken. Alleen maatregelen die het directe landschapsbeeld zullen verstoren, zullen niet toegejuicht worden.

Doelstellingen:

- 240 liter groen container

Samenvatting

Laat het dorp, het dorp blijven. Dat is in één korte zin hoe de bewoners van Wâlterswâld over hun dorp denken. De afgelopen 10 jaar hebben de inwoners samen meer vorm en inhoud aan hun dorp Wâlterswâld gegeven. Dankzij deze inspanning voelen de meeste inwoners zich heel erg thuis en veilig in hun dorp. Een heel belangrijk gegeven.

Deze nieuwe visie is tot stand gekomen door middel van enquêtes en gesprekken met het bestuur van dorpsbelang en inwoners van Wâlterswâld. Het is hun kijk op de toekomst van het dorp en hun gevoel van leefbaarheid. Het belangrijkste wat in zowel de gesprekken als vanuit enquêtes naar voren komt, is de enorme verbondenheid met het dorp. Men woont er vaak al heel lang en met heel veel plezier. De visie beschrijft de kansen en uitdagingen voor nu en de nabije toekomst.

Kansen

Het landschap en de rust zijn belangrijke waarden. Het behoud van het huidige is dan ook een belangrijk gegeven. Ook ziet men kansen om het nog beter en aantrekkelijker te maken. Vooral meer recreatieve mogelijkheden komen sterk naar voren. Meer wandel-, fiets- en ruiterspaden, zowel voor eigen gebruik als voor de toerist. Benut de natuur nog meer. Er moet voor gezorgd worden dat de toerist deze streek en het dorp meer weet te vinden. Door middel van een terras bij de Nije Warf en bankjes in het dorp kan de toerist vastgehouden worden tijdens zijn wandeling of fietstocht. De lokale economie zou hiervan sterk kunnen profiteren.

Uitdagingen

Uitdagingen voor de nabije toekomst zijn er ook. De regio heeft te maken met een verwachte krimp van de bevolking, dit zou ook gelden voor Wâlterswâld. De mogelijke krimp van Wâlterswâld wordt juist door het huidig gemeentelijk woningbouw beleid alleen maar bevorderd.

De jeugd geeft aan graag in Wâlterswâld te willen blijven wonen, maar door een gebrek aan betaalbare starterswoningen wordt hun dit onmogelijk gemaakt. Het beschikbare woningaanbod is voornamelijk in het hogere prijssegment. Voor senioren is een gelijksoortig probleem, zij willen graag blijven, maar de woningen zijn niet geschikt voor hen of er is onvoldoende aanbod van de juiste zorg. Zij moeten Wâlterswâld verlaten om in seniorenwoningen in de grotere kernen van de gemeente Dantumadiel te gaan wonen. Dit alles wordt ook nog eens bevorderd door het gemeentelijke beleid, er worden nauwelijks kavels vrijgegeven in Wâlterswâld. Ook hiervoor geldt, als de mogelijkheid zich voordoet dan is dit voornamelijk in het hogere prijssegment. Wâlterswâld is geen groeikern binnen de gemeente Dantumadiel. De inwoners zien graag een versoepeling van dit gevoerde beleid.

Een andere uitdaging is het verkeersaanbod met de komst van de Centrale As, men verwacht een toename van sluipverkeer. Verkeer dat ook nog eens structureel te hard door het dorp rijdt. Dit moet nauwlettend in de gaten worden gehouden en wegen moeten minder 'snelheidsvriendelijk' gemaakt worden.

Suggesties voor nader onderzoek

Vanuit de enquêtes en gesprekken met de inwoners kwamen ook punten naar voren die niet direct in te voegen waren in deze dorpsvisie. Het zijn echte wel zaken die leven onder de inwoners en van dien aard zijn dat nader onderzoek gewenst is. Onderwerpen die gevoelig liggen in het dorp en een historische achtergrond hebben, dit vergt meer onderzoek en deskundige begeleiding.

De eerste onderzoeksuggestie betreft de kerkelijke verdeeldheid in Wâlterswâld. Het verdeelt het dorp in meerdere partijen, wat door een deel van de inwoners als onprettig wordt ervaren. Het is al een langer lopend onderwerp in het dorp. Nader onderzoek zou moeten uitwijzen wat de oorzaken zijn en hoe partijen nader tot elkaar kunnen komen. Dit vergt een deskundig onderzoek.

De tweede suggestie is een onderzoek naar de voorzieningen. Voorzieningen worden door een groot deel van geïnterviewden en geënquêteerden genoemd als een gemis. De vraag is echter hoe levensvatbaar zijn commerciële voorzieningen in het dorp en als er eenmaal voorzieningen zijn in het dorp gaat men daar dan ook echt gebruik van maken? Is het een ware behoefte of meer de gedachte dat die behoefte er is. Als dit in kaart is gebracht schept dit duidelijkheid voor de inwoners.

De derde suggestie betreft de sociale cohesie, deze is sterk in het dorp. Velen ervaren dit ook als zeer prettig en toch zijn er een aantal bewoners die ondanks dat ze erop aangesproken worden hun gedrag niet kunnen of willen aanpassen. Als grootst en meest storend wordt ervaren het onverantwoorde verkeers- en rijgedrag (hoge snelheid en parkeerproblematiek).

Tot slot

Wonen in Wâlterswâld wordt dus door veel van de inwoners als heel prettig ervaren. Zoals aangegeven in deze visie liggen er kansen:

- meer recreatiemogelijkheden
- blijvend goede relatie met de gemeente
- gevoel van veiligheid en saamhorigheid vast blijven houden
- nieuwbouw woningen mogelijk maken
- woningbouw met praktijk/kantoor aan huis mogelijk maken (voor b.v. de ZZP-er)

en uitdagingen:

- mogelijke krimp van het dorp ombuigen d.m.v. een aantal extra woningen
- betere huurwoningen voor starters en senioren
- verkeersaanbod met komst Centrale As in de gaten houden

Als deze punten de komende 10 jaar worden opgepakt en worden behouden dan zijn de inwoners van Wâlterswâld meer dan tevreden. Dan zullen de inwoners blijven zeggen dat het noflik en leefber is in Wâlterswâld!